

Palermo, oh cara!

Manifesta 2018

TÖRÖK JUDIT

Palermo, 2018. VI. 16. – XI. 4.

A Manifesta, a nomád európai biennálé, amit az amszterdami születésű Hedwig Fijen művészettörténész hívott életre 1993-ban Rotterdamban, most, a tizenkettedik alkalommal Palermóban, Európa idei kulturális fővárosában kapott helyet. Nem lehet mindent felsorolni, amit az érdeklődők november 4-ig láthatnak ebben a műemlékekben amúgy is rendkívül gazdag városban. Itt csak a Manifesta alkalmából megnyitott és a kortárs művészetnek teret adó helyszíneket soroljuk fel, kihagyva a számtalan turisztikai látványosságot. (A kastélyok egy része a Manifesta után visszaszenderül Csipkerózsza-álmába.)

A Planetáris kert (A koegzisztencia gyakorlata) címmel a kurátorok Palermo jellegzetességére, a sokféle etnikumot befogadó évezredek tradíciójára utalnak, melyet az ott létrehozott gazdag botanikus kert is tanúsít, ahol a világ minden részéből ide telepített növények élnek együtt békésen. Ezt a kurátorok által elképzelt kertet három részre osztották: a *Folyamok kertjére*, az *Elszabadult helyekre* és a *Város színtereire*.

Az első útunk mindenképpen a Garibaldi Színházba vezessen, ahol megvásárolhatjuk az összes helyszínre érvényes belépőjegyet. A *Folyamok kertjéhez* tartozik a már említett botanikus kert, ahol a kortárs alkotások elképesztően sokféle érdekes növény közül bukkannak elénk. Nagy port kavart Zheng Bo kínai művész itt látható videóinstallációja, a *Szex növényekkel*. Érdemes meglátogatni Palazzo Buterát is. Ez a 17. században épült kastély a Branciforte bárók palotája volt – ahonnan egykor Tommaso di Lampedusa gyönyörködött a tengerben, és ahol jeles egyházi, arisztokrata személyiségek is megfordultak (korábban a melléképületben híres és igen frekvenciált bordély működött) – egészen a 90-es évekig, amikor egy bank székhelye lett. Az épület most új életre kel, ugyanis a jól ismert milánói Valsecchi gyűjtőházaspár vásárolta meg 2016-ban, majd hozzálátott a kastély gondos restaurálásához. Már a munkálatok alatt több kortárs alkotást mutattak be a gyűjteményből – többek között David Tremlett-, Gilbert&George-, Gerhard Richter-műveket –, erre az alkalomra pedig hat fiatal művész hozott létre helyspecifikus alkotásokat.

Palazzo Mazarino, Per Barclay installációja, HUNGART © 2018

Palazzo Forcella de Seta

Nem messze innen érdemes bekukkantani az 1300-as években épült normann–gótikus Chiaramonte–Steri-erődbe, ahol Yahun Chang művei mellett megtekinthetjük az inkvizíció alatt börtönné alakított vár falaiba vésett korabeli feliratokat, rajzokat.

Az *Elszabadult helyek* közül kiemelném a gyönyörű Forcella de Seta-kastélyt, ahol Kader Attia videóit láthatjuk, melyeket a volt gyarmatokon a mai napig előforduló visszaélésekről készített, vagy Erkan Özgen filmjét, amelyben az ISIS uralta területekről menekült iraki asszonyok vallanak a kínzatásukról, továbbá a Forensic Oceanography-csoport dokumentumait a határok titkos ellenőrzéséről. A kastély központi termében Patricia Kaeshout hatalmas sóhegye tornyosul. Az Afrikából érkezett rabszolgák legendája szerint a vízben rituális keretek között feloldott só minden fájdalmat megszüntet. Elszabadult hely még az Ajutamicristo- („Segíts engem Krisztus”) kastély, ahol Tania Bruguera kubai művésznő és más – olasz, német, amerikai, libanoni, ír, holland – alkotók mellett láthatjuk az angol James Bridle installációját is.

A *Város színterei* között említhető a Costantino-kastély, ahol a szerencsésebbek (mert sajnos csak ritkán vetítik) láthatják a Masbedo-csoport mindig izgalmas videóinak egyikét. Per Barclay fantasztikus installációját a Mazarino-kastélyban szintén érdemes megnézni: a kastély egykori istállójában sorakozó számtalan oszlop

Bábmuzeum (Museo delle Marionette), Enrico Baj műve

Palazzo Butera Fallen Fruit, Wolfgang Traeger műve

Salinas Archeológiai Múzeum

Chiesa di Santa Venera, Berlinde de Bruyckere installációja

Salinas Archeológiai Múzeum, részlet a Khaled Al-Asaad-emlékkiállításból

Still Bo Zheng videójából

Salinas Archeológiai Múzeum

Botanikus kert, Regina José Galindo Raíces, 2015

foto: Giovanni Gaggia

vetül rá a művész által létrehozott hatalmas olajtóra. Santa Venera templomában Berlinde de Bruyckere installációja kapott helyet. Szintén lenyűgöző látvány a Santa Maria delle Grazie-templomban elhelyezett fényinstalláció, a Soundwalk Collective munkája. Kár lenne kihagyni a szicíliai bábok múzeumát, ahova nemcsak szicíliai és nemzetközi iparművészek munkái zsúfolódtak be, hanem olyan modern alkotókéi is, mint amilyen Enrico Baj volt.

Nem tartozik a Manifestához két említésre méltó helyszín: az egyik a Salinas Archeológiai Múzeum, ahol termet biztosítottak a 2015-ben meggyilkolt Khaled Al-Asaadnak, a híres régésznek, a másik a Riso nevű kortárs múzeum, ahol jelenleg Gino De Dominicis és Jannis Kounellis művei is láthatók.

Méltó befejezése a palermói sétának egy pihenő az Antica Foccheria San Francesco asztalai mellett, ahol több mint kétszáz éve készítik többek között a zsemleiben felszolgált híres lépragut, a meuzát.